

8. Prudyus R. H. *Obrazy liudyny v Postmodernizmi / R. H. Prudyus // "Dni nauky filosofskoho fakultetu – 2012", Mizhn. nauk. konf. (2012; Kyiv). Mizhnarodna naukova konferentsiia "Dni nauky filosofskoho fakultetu – 2012", 18–19 kvit. 2012 r.: [materialy dopovidei ta vystupiv] / redkol.: A. Ye. Konverskyi [ta in.]. – K. : Vydavnycho-polihrafichnyi tsestr "Kyivskiy universytet", 2012. – Ch.3. – S. 124–126.*

Shkill L. L., Ph.D., assistant professor of philosophical anthropology, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kiev), Shkill@bk.ru

Bodycentrism as a new phenomenon Postmodern

The article explores the phenomenon of the body in the postmodern discourse. The urgency of this problem is undeniable, as the body of research has been popular, especially in the era of Antiquity. The purpose of this study – to carry out a holistic analysis of the study of the body in the postmodern discourse, analyze new and modern concepts of neoplasms that are not always associated with traditional notions of the body. In general, for the era of postmodernism is characterized by infiltration of the body is absolutely subject to all spheres of human life. Interest in the body, which arose in the second half of the twentieth century influenced the emergence of countless bodily oriented practices. The advantage of the visual form focuses on external factors. Updated gender component of the modern body (with this and for the appearance of feminist movements), aestheticized new types of sexual practices (cybersex), as well as new types of the body, such as the body of the cyborg, the virtual body, the body without organs and the like.

Keywords: body, corporeality, postmodernism, cyber body, the body without organs.

Шкиль Л. Л., кандидат философских наук, доцент кафедры философской антропологии, Национальный педагогический университет им. М. П. Драгоманова (Киев, Украина), Shkill@bk.ru

Телоцентризм как новое явление Постмодерна

Исследуется феномен тела в постмодерном дискурсе. Актуальность данной проблематики неоспорима, ведь исследование тела было популярным, прежде всего, в эпоху Античности. Цель данного исследования – осуществить целостный анализ исследования тела в постмодерном дискурсе, проанализировать новые современные новообразованные понятия, которые не всегда ассоциируются с традиционным представлением о теле. В общем, для эпохи Постмодерна характерно проникновение тематики тела абсолютно во все сферы человеческой жизни. Интерес к телу, возникший во второй половине XX века повлиял на появление бесчисленного количества телесно ориентированных практик. Преимущество визуальной формы акцентирует внимание на внешнем факторе. Актуализируется гендерная составляющая современного тела (именно с этим и связано появление феминистских движений), эстетизируются новые типы сексуальных практик (киберсекс), а также новые типы тела, например тело киборга, виртуальное тело, тело без органов и тому подобно.

Ключевые слова: тело, телесность, постмодернизм, кибертело, тело без органов.

* * *

УДК17.031

Духович В. В.
аспірант кафедри філософії та соціології,
Прикарпатський національний університет
ім. Василя Стефаника (Україна, Івано-Франківськ),
dukhovych.v@gmail.com

ПРОЕКТ ГЕНЕАЛОГІЇ ЕТИКИ МІШЕЛЯ ФУКО

Розглядається генеалогічний метод М. Фуко та його особливості. Показано певну генеалогічну спадкоємність, яка починається у філософії Ф. Ніцше та знаходить своє концептуальне оформлення у творчості французького філософа. Описуються відмінності між генеалогічним проектом М. Фуко та генеалогією моралі Ф. Ніцше, попри наявність певної традиції. Зокрема, наголошується на відрефлексованості генеалогічного методу у М. Фуко та різних акцентах його дослідження в генеалогії влади та моралі. Зосереджується увага на предметному зсуві дослідження філософа – від історії сексуальності до генеалогії "етики" як сукупності форм конституювання морального суб'єкта. Етична концепція М. Фуко розглядається в межах неокласичної традиції. Обґрунтовується актуальність генеалогічної методології для сфери гуманітарного знання та аналізу етичної проблематики.

Ключові слова: генеалогія, етика, мораль, історія.

У сучасному світі, де традиційні моральні регулятори втрачають свій авторитет, дуже важливо обґрунтувати можливість автономії особистості, її

здатність відшукати джерело моралі у своїй власній природі. Відтак, духовно–моральній ситуації сучасності етичні ідеї Мішеля Фуко можуть дати цінне підґрунтя для переосмислення людиною свого відношення до дійсності. Оскільки філософ веде мову про конституювання морального суб'єкта, насамперед, через ставлення до себе, це уможливує створення "етики себе" як ядра не тільки індивідуальної, а й соціальної етики.

Слід зважити, що французький філософ виступає насамперед як аналітик тих форм, у яких людина реалізує себе як суб'єкт моральної дії, тому об'єктом його рефлексії постають змінні "практики себе", на основі яких можна простежити історичну детермінованість способу життя та моральних кодексів. Разом з тим, у своїх етичних пошуках він розгортає цілий проект генеалогії етики, яка виступає основним методом його дослідження. Саме тому з'ясування особливостей генеалогічного методу Мішеля Фуко може стати важливим для пояснення етичної концепції філософа.

В останній час до філософії М. Фуко прикута значна увага на теренах пострадянського простору, дослідження його наукової спадщини представлено такими іменами як Н. С. Автономова, А. В. Дьяков, А. А. Гріцанов, Р. Г. Апресян, С. С. Хоружий та ін. Однак попри значну кількість робіт дуже мала їх частина присвячена останньому періоду творчості філософа. Для даного дослідження важливе значення мають теоретичні висновки А.В. Дьякова. У останніх роботах Р. Г. Апресяна використана генеалогічна методологія для пояснення обігу деяких етичних категорій (зокрема "золотого правила" моральності). В. П. Візгін спробував виокремити онтологічні засади генеалогічного проекту М. Фуко.

Опираючись на здобутки названих науковців, ми поставили перед собою мету: з'ясувати специфіку проекту генеалогії етики М. Фуко та особливості методології філософа в останній період його творчості.

У творчості М. Фуко найчастіше виокремлюють три періоди: 1) "археології знання" (1966–1973); 2) генеалогія "влади–знання" (1973–1981); 3) період "естетик існування" з акцентом на "техніки себе" (1981–1984). При цьому слід зауважити, що протягом розвитку всієї його філософії ціла низка археологічних та генеалогічних тем співіснують [4, с.304]. Разом з тим, третій період на нашу думку продовжує генеалогічну лінію автора, змінюючи при цьому проблемне поле дослідження.

Саме у третьому періоді відбувається зміщення уваги філософа в бік етики та мистецтва життя. Етична проблематика представлена головним чином у працях останнього періоду творчості М. Фуко, таких як "Воля до істини", "Використання задоволень", "Турбота про себе", "Про генеалогію етики", "Технології себе". Вона також знаходить своє відображення у виданих по смертю курсах філософа "Управління собою та іншими", "Герменевтика суб'єкта", "Потрібно захищати суспільство", "Народження біополітики". Окрім того, такі твори як "Ніцше, генеалогія та історія" та "Порядок дискурсу" містять рефлексії стосовно генеалогічного методу дослідження.

У філософському контексті поняття “генеалогія” зазвичай асоціюється з іншим відомим філософом – Фрідріхом Ніцше, який вперше ввів його у філософський обгін в книзі “До генеалогії моралі” (1887). Фактично, він використав його для позначення сукупності моральних стереотипів та хибних уявлень, що були винайдені людством протягом його історії. А сам метод генеалогії у Фрідріха Ніцше це аналітика їх появи та розповсюдження [8].

Існує позиція, згідно якої попри глибокі зміни в стилі досліджень М. Фуко та його мови, всю творчість французького мислителя можна розуміти як реалізацію єдиного генеалогічного проекту. На цьому наполягає В. П. Візгін, стверджуючи, що властиві генеалогії прийоми наявні вже в ранньому творі “Історія безумства” та інших роботах археологічного періоду [2]. Однак тільки під впливом знайомства з Ф. Ніцше нова установка стає домінуючою.

Ми поділяємо позицію, Р. Г. Агресяна, який критикує М. Фуко за не зовсім традиційну рецепцію ніцшеанської генеалогії. Він зокрема зазначає, що у французького філософа генеалогічний досвід Ніцше описується як методологічно обґрунтований, хоча насправді він таким не є. Відтак, попри здійснення генеалогії моралі, у творі Фрідріха Ніцше немає опису самого методу [1, с. 39].

Розуміння фукіанської генеалогії неможливе без прояснення його трактування історії. Відправним пунктом для генеалогічного методу виступає тіло. А історія – це не що інше, як зміна технологій влади, зміна відношення до тіла. Тіло включене в ігри влади, які маніпулюють ним. І тут хочеться наголосити на вихідній ідеї, яка на нашу думку, стане основою двох генеалогічних розгалужень у філософії М. Фуко. Все, що стосується тіла можна звести до двох “чистих” відчуттів – болю та задоволення. І якщо у працях, які, зокрема, стосуються “генеалогії влади” філософ розгортає дискурсивну лінію “влада – знання – біль”, то у випадку “генеалогії етики”, яка імпліцитно розпочинається у проекті історії сексуальності – головним предметом аналізу є триада “влада – знання – задоволення” [5].

Саме тому генеалогія історичних практик задоволення (на основі Античного матеріалу) починається з спроби осмислення історії сексуальності, де остання розглядається як дискурс, який формується історично. Очевидно, що сфера сексуальності – це практика найбільш інтенсивних задоволень. М. Фуко у цьому випадку намагається збагнути, де відбувається той новий виток в історії, в якому насолода починає осмислюватись як щось гріховне та негідне. Він обґрунтовує думку про вплив формуючої сили “влади – знання” на сприйняття сексуальності [5].

Близький соратник М. Фуко, історик П. Вейн, вважає що філософ здійснює наукову революцію і виступає як перший довершений позитивіст-історіограф. Найголовніше, що історія для генеалогіста перестає бути кумулятивною – накопиченням фактів та впливів. П. Вейн зазначає “Фуко спішить розкрити “деякі очевидності”, показати, що існуюче зараз, існувало не завжди, могло не існувати і є не чим іншим, як продуктом декількох випадковостей ... Філософія стає постійною критикою історичного буття, що

покликана дати поштовх постійній роботі свободи – історичності яка не веде ні до якої історичної цілі” [3, с.158].

Генеалогія протиставляє себе походженню (Ursprung) як пошуку справжнього та чудесного походження (Wunderursprung), пошуки якого здійснює метафізика модерну і відповідно, не приймає моделей історичної філософії, яка ставить питання про початок та походження. М. Фуко виділяє в творах Ф. Ніцше дві форми першопочатку (Ursprung). Перша – очевидне походження, друга – Wunderprung, чудесне, яке зазвичай шукає метафізика. Саме спрямованість на пошуки першопочатку, справжності породила розвиток загальноприйнятої “історії для істориків”. Генеалогія протистоїть походженню, вона є антиметафізичною і не має позачасової точки опори. Ця особливість об’єднує Ф. Ніцше та М. Фуко в певну традицію [8].

Генеалогія, на думку М. Фуко, повинна виявити подію у всій її унікальності, показати не лінійний історичний процес, а зміну розривів, що властиві дійсній історії. Вона не протиставляє себе історії, як глибокий погляд філософа – кротовій роботі вченого. Навпаки, вона суперечить метафізичному розгортанню ідеальних проявів телеологічних безкінечностей [8]. Тобто вона протиставляє себе пошуку “походження”. М. Фуко так описує свій метод: “Генеалогія не претендує на те, щоби повернути час назад та встановити величну неперервність, не зважаючи на розкиданість забутого; вона не ставить перед собою завдання показати, що минуле, все ще тут, благополучно живе в сучасному ... Прослідкувати складну нитку походження це, навпаки, утримати те, що відбулось у властивій йому розрізненості; вловити події, найнезначніші відхилення, або навпаки, повні зміни – хибність, помилки в оцінці, поганий розрахунок, що породжує те, що існує та значуще для нас” [8, с. 82].

Визначальну роль для формування “генеалогічного” проекту відіграла філософія Ф. Ніцше, яка була підтримана іншим ідейним джерелом – епістемологією та історією науки (Ж. Кангільєм, Г. Башляр). Так від Г. Башляра запозичено метод роботи з “епістемологічними розривами”, а Ж. Кангільєм показав як потрібно будувати проблемну історію наукових понять. Для цієї традиції характерно відмежування від субстанціалізму в онтології, що супроводжується посиленою увагою до понять структури, контексту зав’язків та відношення. Нагадаємо, що М. Фуко дуже часто приписують структуралістський підхід. Як зазначає В. П. Візгін: “Поєднання, здавалося б непеєднуваного – епістемологічного раціоналізму з ірраціональним волюнтаризмом уможливило формування генеалогічного проекту. Спільним знаменником, що об’єднав ці різномірні впливи в їх продукт є характерний для них всіх антиплатонізм як антиідеалізм, антиметафізика, антитеологія та антителеологія” [2, с. 99]. Саме ці принципи вважаємо головними характеристиками генеалогічного методу М. Фуко, однак до них хочемо додати принцип історичної випадковості та антиатропологізм.

Так, антиантропологізм виявляється у постійних спробах елімінувати суб'єкта як активну силу історії. З точки зору генеалогіста ані окремі суб'єкти, ані народні маси не впливають на хід історії: суб'єкти виникають разом з тими відносинами, які виникають між ними і визначаються останніми. Їх роль – тут і тепер, і тільки так вони можуть існувати як суб'єкти. Відносини панування та підпорядкування існують поза всякими зв'язками з окремими суб'єктами, вони не закріплюються за останніми раз і назавжди, а являють собою ролі в ритуалах, що нав'язані анонімною владою. Правила створені цими ритуалами вписані в громадянські закони, моральні кодекси. Історія – як її бачить генеалогіст, – це зміна типів панування, ланцюг означування правил. І цю історію необхідно відтворювати у всій її неповторності та різноманітності.

Коло етичних проблем у філософії М. Фуко назріло після реорганізації вже згаданого проекту “Історії сексуальності”. Так, вже у вступі до другого тому “Використання задоволень” філософ вказує на власні теоретичні зрушення відносно попередніх поглядів:

1. питання про форми, що артикують знання у дискурсивних практиках;
2. аналіз проявів “влади”;
3. аналіз того, що прийнято називати “суб'єктом” [6, с. 17].

Трете зрушення – актуальний аналіз подальшого генеалогічного проекту. Виникає головне питання про форми і модальності відношення до себе, через які індивід визнає себе в якості морального суб'єкта. Відтак, універсальності поняття “суб'єкт” М. Фуко протиставляє тезу про історичність форм суб'єктивності, в силу чого людина починає розглядатись як історична сутність, яка формується (та формує себе) всередині унікальної для кожної культури конфігурації знань, норм та форм суб'єктивності [6]. В рамках генеалогії суб'єкта ставиться наступне питання: яким чином людина формує себе в якості суб'єкта пізнання, своїх відношень із іншими та самою собою?

Французький інтелектуал вважає, що моральна дія передбачає три основоположні відношення: відношення до реальності, у якій ця дія відбувається; відношення до кодексу, яким вона вимірюється; та ставлення до себе. М. Фуко зазначає, що ставлення до себе “є не просто “самосвідомістю”, але організацією себе, конструюванням у якості “морального суб'єкта”, у якій індивід обмежує частину себе, що становить об'єкт цієї моральної практики, задає собі визначений тип буття, який матиме для нього цінність морального самоздійснення” [6, с. 47]. Саме “ставлення до себе” виступає засадничим у інтерпретації феномену моралі за М. Фуко. Важливо, що для нього це ставлення реалізує різноманітні типи моральної суб'єктивізації.

Форми суб'єктивності спираються на існуючі в культурі форми, які можна назвати техніками або практиками себе. Поряд із системою правил та приписів і моралі як “реальної поведінки індивіда в його ставленні до правил” М. Фуко вводить третій план: способи суб'єктивізації, тобто способи через які людина конститує себе у якості “морального суб'єкта” [7].

М. Фуко звертає увагу на відносну стійкість та традиційність моральних кодексів. Саме тому, на його думку, і це варто відзначити, важливим є не розгляд

історії моральних норм та приписів, а генеалогія етики – змінних типів “ставлення до себе”. Різноманітні типи цих відношень культивуються “практиками себе”, огляд та аналіз яких французький інтелектуал здійснює у книзі “Турбота про себе”. Моральним ідеалом, який досягається через “практику себе” є мистецтво існування. Щодо останнього Фуко зазначає: “Під цим слід розуміти спосіб життя, моральна цінність якого обумовлена не відповідністю якомусь моральному кодексу і не деякій очищувальній роботі, що передбачається, але визначеними формами, або скоріше визначеними загальними формальними принципами у використанні задоволень, у напрацюванні в області задоволень певного розпорядку, дотримання визначених меж, підтримку потрібної ієрархії” [6, с. 141].

Отож, філософське осмислення історії та генеалогії як специфічного методу її інтерпретації приводить М. Фуко до розгортання цілої етичної концепції, осердям якої виступають змінні форми турботи про себе. Генеалогія слугує методом пошуку виникнення цих форм. Генеалогічний метод у філософії французького інтелектуала володіє значним потенціалом та може бути застосований до аналізу багатьох не тільки моральних, а й ширших соціальних практик. Окрім впливу Ф. Ніцше, генеалогічний метод залучився напрацюваннями французької епістемології та набув рис самостійного концептуалізованого дискурсу. До його головних характеристик можна віднести антиметафізику, антиантропологізм та антителиологію. Складність інтерпретації етичної спадщини М. Фуко, через незавершеність його проекту генеалогії етики відкриває перспективу нових пошуків у царині моралі.

Список використаних джерел

1. Апресян Р.Г. О морали / Р.Г. Апресян // *Философия. Политика. Культура: Материалы школы молодого философа* / Ред. С.А. Никольский. – М.: Москва – Традиция, 2011. – С. 37–56.
2. Визгин В.П. Генеалогический проект Мишеля Фуко: онтологические основания / В.П. Визгин // *Мишель Фуко и Россия: Сборник статей.* – СПб.; М.: Европейский ун-т в Санкт-Петербурге; Летний сад, 2001. – С. 96–110.
3. Вен П. Фуко. Его мысль и личность // *Вен Польш / Пер. с фр. А. В. Шестакова.* – СПб.: Владимир Даль, 2013. – 195 с.
4. Можейко М. А. От “этики кодекса” к “этике творчества”: трансформация нравственного сознания в современной культуре / М. А. Можейко // *Творческое наследие семьи Рерих в диалоге культур: философские аспекты осмысления.* – Мн.: Технопринт, 2005. – С. 288–322.
5. Фуко М. Воля к знанию / Мишель Фуко // *Воля к истине: по ту сторону знания, власти и сексуальности. Работы разных лет* / Пер. с франц. – М.: Касталь, 1996. – 448 с.
6. Фуко М. Использование удовольствий / Мишель Фуко // *Пер. с франц. В. Каплуна.* – СПб.: Академический проект, 2004. – 432 с.
7. Фуко М. О генеалогии этики: обзор текущей работы / Мишель Фуко // *Пер. А. Корбуца* // *Логос.* – 2008. – №2. – С. 135–158.
8. Фуко М. Ницше, генеалогия и история / Мишель Фуко // *Философия эпохи постмодерна: сб. переводов и рефератов.* – Минск, 1996. – С. 74–97.

References

1. Apresjan R. G. O morali / R. G. Apresjan // *Filosofija. Politika. Kul'tura: Materialy shkoly mladogo filosofa* / Red. S. A. Nikol'skij. – M.: Moskva – Tradicija, 2011. – S. 37–56.
2. Vizgin V. P. Genealogicheskij projekt Mishelja Fuko: ontologicheskie osnovanija / V. P. Vizgin // *Mishel' Fuko i Rossija: Sbornik statej.* – SPb.; M.: Evropejskij un-t v Sankt-Peterburge; Letnij

sad, 2001. – S. 96–110.

3. Ven P. Fuko. Ego mysl' i lichnost' // Ven Pol' / Per. s fr. A. V. Shestakova. – SPb.: Vladimir Dal', 2013. – 195 s.

4. Mozhejko M. A. Ot "jetiki kodeksa" k "jetike tvorchestva": transformacija npravstvennogo soznaniya v sovremennoj kul'ture / M. A. Mozhejko // Tvorcheskoe nasledie sem'i Rerih v dialoge kul'tur: filosofskie aspekty osmysleniya. – Mn.: Tehnoprint, 2005. – S. 288–322.

5. Fuko M. Volja k znaniju / Mishel' Fuko // Volja k istine: po tu storonu znanija, vlasti i seksual'nosti. Raboty raznyh let / Per. s franc. – M.: Kastal', 1996. – 448 s.

6. Fuko M. Ispol'zovanie udovol'stvij / Mishel' Fuko / Per. s franc. V. Kapluna. – SPb.: Akademicheskij proekt, 2004. – 432 s.

7. Fuko M. O genealogii jetiki: obzor tekushhej raboty / Mishel' Fuko / Per. A. Korbuta // Logos. – 2008. – №2. – S. 135–158.

8. Fuko M. Nische, genealogija i istorija / Mishel' Fuko // Filosofija jepohi postmoderna: sb. perevodov i referatov. – Minsk, 1996. – S. 74–97.

Dukhovych V. V., postgraduate student at the Department of philosophy and sociology, Precarpathian National University named after Vasyl Stefanyk (Ukraine, Ivano-Frankivsk), dukhovych.v@gmail.com

Michel Foucault's project of genealogy of ethics

In the article is considered the genealogical method of M. Foucault and its features. It is shown that a genealogical continuity, which begins in the philosophy of Friedrich Nietzsche and finds its conceptualization in the works of the French philosopher. Some differences between Foucault's genealogical project and genealogy of Morality in Nietzsche's books are clarified, despite obvious tradition. In particular, it is emphasized that genealogical method was meaningful in Foucault's later works and it has the different focus of his research in the genealogy of power and morality. Attention paid to the object displacement from the history of sexuality to genealogy of ethics as a set of forms of moral subject constructing. The ethical concept Foucault is considered as a part of neoclassical tradition in ethics. It is explained meaning of genealogical methodology for the sphere of human knowledge and analysis of ethical issues.

Keywords: genealogy, ethics, morality, history.

Духович В. В., аспірант кафедри філософії та соціології, Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника (Україна, Івано-Франківськ), dukhovych.v@gmail.com

Проект генеалогії етики Мишеля Фуко

Рассматривается генеалогический метод М. Фуко и его особенности. Показано определенную генеалогическую традицию, которая начинается в философии Ф. Ницше и находит свое концептуальное оформление в творчестве французского философа. Описываются различия между генеалогическим проектом М. Фуко и генеалогией морали Ницше, несмотря на наличие определенной традиции. В частности, отмечается рефлексивность генеалогического метода в Фуко и различных акцентах исследования в генеалогии власти и морали. Значительное внимание акцентируется на предметном смещении исследования философа: от истории сексуальности – к генеалогии "этики" как совокупности форм конструирования нравственного субъекта. Этическая концепция М. Фуко рассматривается в пределах неклассической традиции. Обосновывается актуальность генеалогической методологии для сферы гуманитарного знания и анализа этической проблематики.

Ключевые слова: генеалогия, этика, мораль, история.

* * *

УДК 1(091)(477):141.32

Фаріон О. О.

кандидат філософських наук, старший викладач кафедри філософії, Житомирський державний університет ім. Івана Франка (Україна, Житомир), farion_o@ukr.net

КИЇВСЬКА ФІЛОСОФСЬКА ШКОЛА: У ПОШУКАХ СЕНСУ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ

Обґрунтовано актуальність та першочерговість такого завдання філософії, як осмислення специфіки людського буття та визначення його сенсу. Проаналізовано особливості трактування екзистенційного змісту буття та визначення його сенсу у контексті екзистенційно-антропологічної філософії представників Київської філософської (світоглядно-антропологічної) школи В. Шинкарука та С. Кримського.

Визначено, що фундаментальними особливостями людської екзистенції мислителі визначали її духовний зміст та трансцендентність. Представлено їх трактування екзистенції як діалектичної єдності створення умов життя, задоволення життям та самореалізації особистості в цьому процесі.

Обґрунтовано, що питання визначення сенсу життя не має однозначної відповіді та вимагає постійного пошуку. Підкреслено, що першочергову важливість у цьому контексті має забезпечення умови, щоб життя, відповідно до високих моральних цілей, приносило вищу радість буття, щоб людина досягала щастя не на шкоду моральності, а на шляху реалізації своєї людської сутності.

Ключові слова: українська філософія, Київська філософська школа, В. Шинкарук, С. Кримський, сенс людського буття.

Кожна людина, не залежно від того в якій країні вона живе, якій соціальний статус має тощо, рано чи пізно замислюється над так званими "вічними" запитаннями філософії та етики: "Що таке щастя?", "У чому сенс життя?", "Якими є справжні людські цінності?", "Чи ми самі вирішуємо власну долю?" та ін. Саме пошуки відповідей на ці основні життєві запитання та їх результати визначають наше буття у світі, його духовну глибину. Фундаментальність проблеми буття для філософії пов'язана насамперед із тим, що філософія виконує функцію людського світоорієнтування, а буття – це найширше філософське поняття, що постає як цільовий, універсальний, стратегічний людський орієнтир.

Проблема буття глобальна, безмежна у своїй всезагальності та невичерпна в деталізаціях. Вона є вічною. Як зазначив відомий психолог та філософ Е. Фромм, людина – єдина тварина для якої власне існування є проблемою; вона повинна її розв'язати, і їй від цього нікуди не дітися. Поява цієї проблеми пов'язана з усвідомленням людиною своєї смертності, кінченості свого існування. Якби наше життя було вічним, ми могли б дозволити собі на якийсь час абстрагуватися від цієї проблеми. Безсмертній людині ніколи не пізно почати життя зі смыслом. Однак ми – смертні, для нас наше буття – найвища цінність, що обмежена в часі та просторі.

Можливо, правий С. Кримський зі своїм припущенням, що людина може й ніколи не позбутися віковочної дилеми: "Хто ми? Тільки й того, що "мавпи з претензіями" або все-таки представники духу?" [6, с. 478]. Однак, саме пошуки сенсу людського буття зумовлюють духовні трансформації та переосмислення усталених парадигм, змінюють наше світосприйняття й розуміння свого місця та життєвого призначення.

Наразі для багатьох українців особливої гостроти та актуальності набули питання цінності життя та формування системи ідеалів, як національних, так і загальнолюдських. Мільйони людей сьогодні опинилися на межі життя та смерті внаслідок складного військово-політичного конфлікту, що загрожує не лише цілісності України, а й безпеці у всьому світі. Крилату фразу "Краса врятує світ", сьогодні варто замінити іншою "Гуманізм, толерантність та розуміння важливості й унікальності кожного людського життя на Землі врятує світ". Оскільки саме внутрішній світ людини визначає її зовнішню діяльність: на духовному підґрунті вибудовуються усі інші соціальні, економічні та політико-правові цінності.

Питання духовності, життєвої мудрості (софійності) – одне з основних в українській філософській традиції загалом, та предмет ґрунтовних досліджень та філософських пошуків представників Київської філософської (світоглядно-антропологічної) школи зокрема.

Метою статті є здійснення аналізу екзистенційно-антропологічних ідей представників Київської